

דף נב.

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן קצז סעיף ד

ד. המוכר עדר לחבירו כיון שמסר לו המשכוכית שהיא הבהמה ההולכת בראש העדר א"צ לומר לו משוך וקני, ואם משך אח"כ העדר אפי' שלא בפניו קנה ^ה דמסירת המשכוכית הוי כאומר לו לך משוך וקנה.

הגה: מכר לו ספר אחד ונתן לו חציו והלך הקונה ומשך או הגביה המחצית השניה שלא בפני המוכר לא קנה, דלא דמי החצי הראשון שנתן לו בספר למשכוכית ^ו.

עין משפט ג.

ח"מ סימן תי סעיף כו

כו. כיסהו הראשון ובא השני ומצא אותו מגולה ולא כיסהו, השני חייב ועד אימתי יהיה השני לבדו חייב עד שידע הראשון ^ש שהבור מגולה ובכדי שישכיר פועלים ויכרות ארזים ויכסנו, וכל שימות בו תוך הזמן הזה השני לבדו חייב, ואחר זמן זה שניהם חייבים.

הגה: וי"א דגם לשני שמצא אותו מגולה נותנים לו הזמן שישכור פועלים ויכרות ארזים ^ת אלא שאינו צריך הודעה שהרי ראה שהוא מגולה.

עין משפט ד.

ח"מ סימן תי סעיף כב

כב. כיסהו כראוי אע"פ שהתליע הכיסוי מתוכו ^א ונפל לתוכו שור ומת פטור שנאמר "ולא יכסנו" הרי אם כיסהו פטור.

ק. מבב"ק נ"ב ע"א.

ר. דבחי' של הספר אין רגילין להחזיק בחציו השני. סמ"ע ס"ק י'.

ולדעת מר"ן דאין מסירה קונה בבהמה, כאן הרמ"א לשיטתו, כ"כ בפעמוני זהב.

ש. במשנה נ"ב ופסק כר' יוחנן והיינו שהודיעו ממש ולא מספיק זמן כדי שיוכל להודיעו. סמ"ע ס"ק מ"א.

ת. ר"י בשם הרא"ש, וכ"כ התוס'.

א. שם במשנה ובגמ' אפי' שהתליע אח"כ.

עין משפט ה.

ח"מ סימן תי סעיף לא

לא. בור שכרוי כבר ועומד ונכנס ^ב אדם להרחיבו או להעמיקו ועמד שור על שפתו ונבעת מקול הכורה ונפל לתוכו בין לפניו בין לאחוריו ^ג חייב בעל הבור, ואפי' השור פיקח וביום, והכורה שנכנס להעמיקו או להרחיבו פטור שאינו אלא גרמא וכיון שא"א להשתלם ממנו ^ד ישתלם מבעל הבור. אבל אם נבעת השור מקול הכורה ונפל לאחורי הבור פטור ^ה.

עין משפט ו.

ח"מ סימן תי סעיף כא

כא. נפלו כלים בבור והוזקו או נשברו פטור שנאמר "ונפל שמה שור או חמור" ודרשו "שור" ולא אדם, "חמור" ולא כלים ולא נתמעט האדם רק ממיתה אבל אם הוזק בו חייב ^ו בעל הבור, אבל על הכלים פטור בין נשברו לגמרי ^ז בין הוזקו.

עין משפט ז.

ח"מ סימן תי סעיף יט

יט. בעל הבור שחייב במיתת הבהמה דוקא שהיא היתה קטנה ^ח או חרשת או שוטה או סומא או שנפלה בלילה, אבל אם היתה פיקחת ונפלה ביום ומתה פטור שזה כמו אונס מפני שדרך הבהמה לראות ולהתרחק מהמכשולים.

- ב. ממשנה נ"ב ע"ב, ובין שנכנס השני בשליחותו של הראשון בין שלא בשליחותו.
- ג. דחייב בין מת מחמת החבטה בנפל לאחוריו בין מת מחמת ההבל בנפל מפניו, והרמב"ם כתב דאם נפל מאחוריו לבור פטור אבל הראב"ד השיגו וגם המ"מ תמה על דבריו. סמ"ע ס"ק מ"ו.
- ד. שהרי הכורה הוא בגרמא ופטור וגובה מבעל הבור מדר' נתן. רש"י שם במשנה.
- ה. כיון דקרקע עולם הזיקתו אף שנתקל לפני כן בבור ודומה לנתקל באבן וניזוק בקרקע דפטור, כמבואר בס"י תי"א סעיף א'. סמ"ע ס"ק מ"ז.
- ו. ממשנה נ"ב ע"א, ובגמ' נ"ג ע"ב ודלא כר"י שם בגמ'.
- ז. דשבירתן זהו מיתתן, בגמ' שם.
- ומש"כ מר"ן בין הוזקו כן הוא ברמב"ם פי"ג מנזקי ממון הלכה א'-ב' ובביאורי הגר"א שם (מהדורת פרנקל) כתב להסביר מדוע בכלים פטור אפי' בניזוקו שהרי זה לא מיתתן ע"ש, ועדיין צ"ע.
- ח. בב"ק נ"ב ע"א וכדמפרש לה רבה בדף נ"ד ע"ב ותניא כוותיה.

עין משפט זז.

ח"מ סימן תי סעיף כ

כ. נפל לתוכו אדם ומת אפי' היה סומא או שנפל בלילה אפי' עבד הרי זה פטור ט, ואם הוזק בו אדם או בהמה אפי' פקחת חייב נזק שלם.

הגה: וי"א דבהמה פקחת פטור אפי' מנזיקין י אם נפלה שם ביום.

עין משפט ט.

ח"מ סימן תי סעיף כו

כו. כיסהו הראשון ובא השני ומצא אותו מגולה ולא כיסהו, השני חייב ועד אימתי יהיה השני לבדו חייב עד שידע הראשון כ שהבור מגולה ובכדי שישכיר פועלים ויכרות ארזים ויכסנו, וכל שימות בו תוך הזמן הזה השני לבדו חייב, ואחר זמן זה שניהם חייבים.

הגה: וי"א דגם לשני שמצא אותו מגולה נותנים לו הזמן שישכור פועלים ויכרות ארזים ל אלא שאינו צריך הודעה שהרי ראה שהוא מגולה.

עין משפט י.

ח"מ סימן תי סעיף כב

עיי' לעיל עין משפט ד

ט. יליף לה מקרא במשנה דף נ"ד ע"ב.

ואם הוזק האדם או הבהמה אפי' פקחת חייב נזק שלם, וכתב בפעמוני זהב דיש לתמוה דמר"ן פסק כדברי הרמב"ם בפ"ב מנזקים הלכה ט"ז ושם מחלק בין נפלה הבהמה ביום ומתה, לנפלה ביום והוזקה, ודלא כסברת הראב"ד שהשיג עליו, ושם כתב ה"ה שטעמו של הרמב"ם דס"ל דבהמה דרכה להתבונן בדרכים לשמור עצמה ממוקשי מות דוקא אבל להתבונן כדי לשמור עצמה אפי' מנזיקין לא, אבל לדעת הראב"ד והרשב"א הם סוברים דדרך הבהמה לשמור עצמה גם מנזיקין הואיל ועיניה למטה דרכה להתבונן ולשמור גם לנזיקין, וא"כ יש לתמוה דכאן מר"ן העתיק לשון הרמב"ם דנזיקין של בהמה אפי' פקחת חייב בעל הבור ביום, ובסי' תי"ב סעיף ג' כתב דדוקא אדם אין דרכו להתבונן בדרכים אבל בהמה שעיניה למטה דרכה לעיין ולפיכך אם נתקלה והוזקה בכד המונח בר"ה פטור. וכתב הב"י דדין זה הוא מהרא"ש ונשאר בצ"ע על דברי מרן ע"ש, וגם על הסמ"ע כאן בס"ק ל"ג תמה ע"ש. ודוחק לחלק בין כד לתל תקוע באדמה שאז יש לו דין בור ג"כ.

י. טור, וה"ה בפ"ב מנזקי ממון בשם הראב"ד והרשב"א, דבהמה עיניה למטה ודרכה להתבונן בדרכים ולהשמר מנזיקין משא"כ אדם שהולך ועיניו משוטטות למעלה מדרך הילוכו, וכמ"ש בסי' תי"ב סעיף ג'. סמ"ע ס"ק ל"ג.

כ. במשנה נ"ב ופסק כר' יוחנן והיינו שהודיעו ממש ולא מספיק זמן כדי שיוכל להודיעו. סמ"ע ס"ק מ"א.

ל. ר"י בשם הרא"ש, וכ"כ התוס'.

כב. כיסהו כראוי אע"פ שהתליע הכיסוי מתוכו ^מ ונפל לתוכו שור ומת פטור שנאמר "ולא יכסנו" הרי אם כיסהו פטור.

דף נב:

עין משפט א. חו"מ סימן תי סעיף כג

כג. כיסהו בדבר שיכול לעמוד מפני השוורים ואינו יכול לעמוד מפני הגמלים, והלכו עליו גמלים ונתרועע ואח"כ הלכו עליו השוורים ונפלו בו, אם אין גמלים מצויים באותו מקום הרי זה פטור שזה אונס הוא ^נ, אבל אם באים לשם גמלים אפי' לפרקים חייב.

הגה: נפל לתוכו גמל ^ס אפי' פקח חייב דכיון שראהו מכוסה עבר עליו.

עין משפט ב.ג. חו"מ סימן תי סעיף יט

יט. בעל הבור שחייב במיתת הבהמה דוקא שהיא היתה קטנה ^ע או חרשת או שוטה או סומא או שנפלה בלילה, אבל אם היתה פיקחת ונפלה ביום ומתה פטור שזה כמו אונס מפני שדרך הבהמה לראות ולהתרחק מהמכשולים.

עין משפט ד. חו"מ סימן תי סעיף כד

כד. התליע הכיסוי מתוכו ונפלו בו שוורים אע"פ שהגמלים מצויים שם תמיד והרי הוא פושע לגבי הגמלים מ"מ לגבי השוורים

מ. שם במשנה ובגמ' אפי' שהתליע אח"כ.

נ. שם בגמ' כלישנא בתרא.

ס. אפי' אינם שכיחים כלל מ"מ הו"ל לאסוקי אדעתיה שמא יבא גמל, אבל אם נפל שמה שור ומת פטור דכולי האי לא היה צריך לאסוקי אדעתיה שיבא גמל ויעבור ויערער הכיסוי וע"כ הוי אונס לגבי השור. סמ"ע ס"ק ל"ו.

ע. בב"ק נ"ב ע"א וכדמפרש לה רבה בדף נ"ד ע"ב ותניא כוותיה.

פטור פ.

הגה: וי"א דאם היו עוברים שם הגמלים היו נופלים עם הכיסוי אז לא פשע כלל לגבי השוורים שהרי אם יעברו גמלים יפלו לגמרי ולא יעברו השוורים, אבל אם יעברו בו הגמלים ולא יפול לגמרי אלא יתרועע ועי"ז השוורים יכולים לעבור עליו כי יסברו שזה מכוסה הוי פושע לגבי השוורים **ז** ואז אף אם התליע חייב על השוורים משום תחילתו בפשיעה לגבי השוורים.

פ. בעיא שם בגמ' בלישנא בתרא ואיפשטא שם, מ"מ הואיל ולא עברו הגמלים ולא נפלו לבור אלא מכח שהתליע הכיסוי הו"ל אונס שלא בא מחמת הפשיעה ופטור. סמ"ע ס"ק ל"ז.

ז. פירוש דהוי תחילתו בפשיעה וסופו באונס דחייב ואף דלא מחמת הפשיעה מ"מ כל שפשע מתחלה באותו דבר עצמו כל מאי דאפשר לתלות בו תלינן אף בחשש רחוק, ותולין לומר שאם היה מכסהו בכיסוי חזק שראוי לעמוד לפני הגמלים לא היה נתלע. סמ"ע ס"ק ל"ח.